

ЗНАЧЕННЯ КЛАСТЕРІВ У ПРОЦЕСІ ЕНДОГЕННОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Бричко А.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки
Сумський національний аграрний університет

Сучасні економічні процеси призводять до впровадження в Україні нових організаційно-економічних технологій управління регіональним розвитком на основі створення територіальних об'єднань. Сьогодні існує певний досвід створення, функціонування кластерів, що різняться за своєю спеціалізацією, масштабами, структурою та кількістю об'єднаних підприємств тощо. Головна їх риса – охоплення певної території, головною ознакою й підставою створення кластерів є підвищення продуктивності залучених ресурсів.

Однією із невід'ємних складових вивчення ендogenous розвитку є утворення кластерів. Максимальне використання місцевих ресурсів - робочої сили, акумульованому на місцевому рівні капіталу, підприємницького потенціалу, специфічних знань виробничого процесу і можливостях виконання специфічних професійних завдань створює модель ендogenous розвитку. Основою для розвитку є наявність системи виробничих можливостей, схильність місцевого підприємницького співтовариства до розвитку коопераційних зв'язків між окремими секторами і в середині секторів виробництва, а також здатність місцевого виробничого та економічного потенціалу до оновлення та інновацій.

Система поглядів на ендogenous розвиток як сукупність уявлень про регіональну економічну політику з'явилася в період глобалізації економіки. Роль регіонального середовища залежить від динаміки зовнішніх факторів, пов'язаних зі здобуттям та розповсюдженням знань, кваліфікацією кадрів, із локальними інформаційними та технологічними мережами, що стимулюють інноваційну діяльність, тобто рушійну силу економічного зростання.

Теорія кластерного управління економікою виникла як теорія формування й розвитку конкурентоспроможності економіки. Її особливістю є

виділення принципово нового структурного елемента в сукупності суб'єктів конкуренції – кластера, що є новим і додатковим способом організації економіки, її динамічного розвитку та принципом здійснення державної політики в регіонах. За визначенням М. Портера, кластери - це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у споріднених галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій у певних галузях, що конкурують, але при цьому виконують спільну роботу.

Бути частиною кластера як системи розповсюдження знань і технологій дає змогу впроваджувати швидкі зміни, оновлювати техніку та технологію за рахунок їх гнучкості. Загальними проблемами, що стримують розвиток кластерних структур в регіонах України, є такі:

- низький рівень прозорості і довіри між потенційними учасниками кластерів, у тому числі довіри до органів влади;
- відсутність достатнього досвіду державно-приватного партнерства, а також правові проблеми з його реалізації;
- недостатнє розуміння сутності кластерного підходу, його переваг та ефективності з боку органів влади та суб'єктів господарювання, а отже, і відсутність кластерних ініціатив та відповідної політики їх реалізації.

Кластер, на нашу думку, є територіально-виробничою формою інтеграції економічних суб'єктів у визначеній галузі чи сфері, що характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнює один одного, а також пов'язаних з ними організацій та установ, освітніх і наукових закладів, органів влади. Кластер функціонує на основі погодженої стратегії розвитку, спрямованої на реалізацію інтересів кожного учасника і регіону його розташування.

Завдяки тому, що підприємства є частиною кластера, вони стануть потенційно привабливими для іноземних інвесторів. Це сприятиме розвитку економіки регіону, спеціалізації, збільшенню масштабів і покращанню якості виробництва, залученню резервів, активізації економічного оточення,

зменшенню витрат на виробництво, загальному підвищенню економічної ефективності, отриманню синергетичного ефекту.

У контексті структурної перебудови економіки регіону кластери мають стати пріоритетним напрямком. Розвиток кластерів є перспективною організаційною формою управління соціально-економічними процесами в регіонах. Вони сприятимуть забезпеченню швидкого економічного зростання, відродженню вітчизняного виробництва, розвитку виробничого співробітництва на основі спеціалізації і кооперування, підвищенню ефективності інноваційного розвитку регіонів, є ефективним способом залучення прямих іноземних інвестицій. Насамкінець, це сприятиме досягненню високого рівня економічного розвитку та конкурентоспроможності українських регіонів та їх гідного місця в глобальній системі економічних відносин.

Головні переваги в реалізації регіональної економічної політики зорієнтованої на створення кластерів визначаються в загальному поживленні регіональної економіки, диверсифікації економічної структури регіонів, появі зручного механізму взаємодії з бізнесом, прогнозування шляхів змін в окремих секторах економіки, в покращенні кадрового забезпечення, підвищенні доступності інфраструктури для досліджень і розробок, розширенні можливостей для зниження витрат виробництва, появі шляхів більш успішного виходу на міжнародні ринки.

Отже, кластер є однією з привабливих форм організації діяльності. Впровадження кластерних моделей господарювання в Україні дозволить збільшити обсяги виробництва на певній території, надходжень до місцевих бюджетів у вигляді податків та зборів, забезпечити нові робочі місця, покращити рівень добробуту населення, зменшити соціальну напругу в містах, а також підвищити рівень якості задоволення потреб територіальних громад та ін. Кластерні технології сприяють налагодженню взаєморозуміння між управлінськими структурами і бізнесовими колами у процесі вирішення соціально-економічних проблем певного регіону.